

Deklica in cvetica.

Rožni grm v marcu in rožni grm v juliju — kakšna razlika. V marcu ne vidiš drugega, kot pognojeno, neprijetno dišečo gredico in golo, sivozeleno steblo. A pozneje, v poletnem času, divno, žarečo cvetko, ki razteza svoj prijeten vonj po vsej okolici, po vsem vrtu!

Ste li že kedaj o tem premišljevale, kakšen mojster izpremembe je rožni grm, ki izvabi iz gnoja rožo? Iz temne, umazane zemlje izsrka vse sokove, potrebne roži, ki ji dajo čudovite barve in prijeten vonj, a nikdar se ne izdaja roža, iz kakšne snovi se je razvila. Ali pogledite vijolico ob travnikovem robu! Odkod nje sladki vonj, njena temna barva? Vse je izvabila iz matere zemlje. Vsaka rastlina je pravzaprav delavnica sama zase, v kateri se neprestano izpreminjajo zemeljske snovi v cvetje!

Človek, kolikokrat te spravi tak le neznamen rožni grm v zadrego — v sramoto! Ko vonjaš rožo, ne čutiš v njej ne vonj gnojá in ne zemlje. Naše lice bi moralo biti roža našega rožnega grma — telesa! Življenje je zemlja. Naša duša izvršuje izpremembe in bi morala skrbeti, da se vsi neprijetni dogodki, ki nas srečajo v življenju, vse neprilike, pretvorijo v naši notranjosti v vonjajočo rožo, polno milobe — a mesto

tega se zrcali vsaka neprijetnost, vsako trpljenje, vse nelepo mišljenje, brez vsake notranje pretvorbe, na našem obrazu, kot da bi kedo naznanjal v svet novico raz visokega zidu. Dekleta kaj rada pozabljajo in ne mislijo nato, da se ne pretvarjajo v cvet, če se njih duša ne pretvarja neprestano! Vsa jeza, vse neprijetnosti, vse, kar donašajo dnevni dogodki, vse se dvigne v njih lica iz duše nepredelano, nepretvorjeno. Ne vidiš rože, ker iz njih izhaja le vonj zemlje, vonj gnoja!

In vendar so ravno neprijetnosti najboljša materija, iz katereh zajemaš plemenite moči, da razviješ iz njih divne rože prijeten vonj. Vse je odvisno od pretvarjanja — kaj črpaš iz vsega in koliko pridobiš na samozatajevanju.

Predstavljam si deklé, ki zbere vse svoje moči takrat, ko jo doleti neprijetnost, njeno lice se smehlja, veselejša je kot kedaj prej — ker pretvarja vonj zemlje v rožni cvet. V jeziku religije bi rekli: »Premaguje vse zemeljsko«.

Ljudje bi si pa šepetali: »Danes jo je gotovo doletelo kaj neprijetnega, pozná se ji vedno na žarečem licu, na njeni ljubeznjivosti! Pretvarja se — je pravi dekliški cvet.

Prevod po Foerster-ju.

DOM GOSPE MATERE SERAFINE. IVAN PREGELJ.

IX. MORAM GA VIDETI.

POLETJE se je nagibalo v jesen. V samostanu so že z nestrpnostjo šteli dneve, ko se bo zopet začela zunanja šola. Takrat se je oglasilo v sestri Elekti novo hrepenenje, živa želja po šoli, po učenjakah, po tihih sladkih urah sredi med mladimi mestnimi učenkami, ki so navidezno čudno zrelo resne, v resnici pa še

čisto otroške. Sestra Elekta je listala z bridkostjo v srcu po svojih starih beležnicah. Ime za imenom je brala, toplo prisrčno, kakor imena najdražjih, najbližjih. Nekega dne je bila domislila in sklenila, da bo stopila k gospe materi in jo prosila, naj ji dovoli učiti, vsaj nekaj ur na teden. Gospa mati Serafina je bila ginjena in ji je dovolila, pod pogojem, da zdravnik ne bo branil. Toda zdravnik je rekel osorno in kratko: ne! Zdravnik se je bil zadnje mesece čudno postaral, postal trd in nevljuden. Vse samostanke so slutile čemu, in tudi Elekta je vedela: Operacija Anakletinih oči se je bila skoro ponesrečila. Že tretji mesec je bila uboga sestra Anakleta v bolnišnici. Dan na dan so jo pregledovali. Tri tedne po operaciji je bil obljubil primarij:

»Sestra še štirinajst dni!« Štirinajst dni je minilo. Razvezali so ji obraz in bili tihi. Nekdo je rekel:

»Sestra, samo še majhno, čisto majhno potrpljenja.« Vdala se je v vse. Mučna neskončno bolj bridka druga operacija je sledila prvi. In zopet je minilo pet tednov in sestra Anakleta še ni smela videti, še ni smela vedeti, da je solnce, da so barve, da so pisane in pestrejšje iz dneva v dan. V svojem licu je čutila umerjeno toploto septembrskega solnca, čutila je močni, krepki vonj sadnega drevja, medene ajde, ki je valovala tir streljače za bolnišnico v polju vse naprej in vdaljo; z njenimi očmi, nevajenimi solnca ni smela videti. Solnce bi ji izpilo oči, nebeško, strašno, naravno božanstvo bi ji usekalo hujšo rano v živce, kakor jih je mogel zdravnikov nož, ki ji je hotel dobro. Dvakrat na teden so jo obiskovale tovarišice, gospa mati, mati kuharica, mati Rafaela, sestra Ljudmila in vse druge. Vsaka, ki jo je obiskala, ji je prinesla svojih darov, darov, ki je niso veselili. Kar je imela oči zavezane, je bila dobila vtis, da ne živi, da le nekako životari. Jed, in če je bila še okusnejša, se ji je zdela plehka, sad, še bolj sočen in meden, ji je bil voden. Prvi njej je poslala gospa mati prednica ovočje iz domačega vrta.

Sestra Anakleta je bila vesela in je čutila hvaležnost, a sadja se ni doteknila, dala ga je tovarišici usmiljenki, ki ji je stregla. Nato sestro usmiljenko se je bila navadila. Kadar je bila dobre volje, jo je klicala šaleč se:

»Sestra Pia, sestra Naočnik, kakšno vreme imamo danes?« In usmiljenka Naočnik je odgovorila s svojim tihim, boječim glasom, kakor da se vedno sramuje in je v večni zadregi: »Lepo, sestra Anakleta!«

»Ali je že pozno, sestra?«

»Deveta zjutraj!«

»Deveta že! Solnce stoji torej še tostran grada?«

»Ne, sestra! Samo še stolp cerkve Jezusovega srca se blešči v njem!« Za trenotek ste umolknile, dokler ni vprašala sestra Anakleta znova: »Ali se planine vidijo?« »Zelo ostro. Samo drobna meglica leži ob njih.« »To pomeni lepo vreme.« Mimo okna se je pripodila glasna jata vrabcev. Bolesno je zadrželo v bolestnem Anakletinem licu:

»To so vrabčki, kaj ne?« »Da, vrabčki, toda eden je skoro rumen in vsi beže pred njim.« »Poglejte natančneje, sestra; če bežijo pred njim, gotovo ni vrabček. Boje se ga.«

»Res, boje se ga. Oh, saj res ni.«

»Kaj neda ni? Kanarček je. Iz kletke je uskočil in zdaj išče bratcev in jih ne najde. Ubožček, razčupali mu bodo mehko perje.«

V takih mislih in tem čuvstvovanju so ginili temni dnevi sestri Anakleti. Bila je že otopela in se privadila dnevnemu redu, vsakdnaji vizitaciji, za njo bolj mučni nego za zdravnika, ki se je sklanjal nad njen obraz prav tako, kakor nad stokrat stoti drugi. Zanj pa je bil zdravnik prvi možki, ki ji je hodil z roko čez obraz, čez lice in se dotikal njene telesa. V teh časih se je določno zavedala česa se je nagnosko pred operacijo pravzaprav bala. Zdaj ji je bilo postalo očitno. Bala se je moškega, moške krepke ritmične sapa, bala brade, ki se je je bila slučajno doteknila in jo premrazila do nervoznosti, bala se je mirnih, prijetno toplih rok. Sram jo je bilo, slepa je čutila, da leži ves njen obraz, vsaka gubica, vsaka dlačica njenega lica, kakor bel, popisani list pred tujimi očmi. Sram jo je bilo, da gleda zdravnik njeno glavo, na kateri so se kodrili kljub škarjam in šlarasti peči mehki plavi lasje. Kakorkoli je čutila do operaterja čudno spoštovanje, se ga je vendar bala, da nekako sovražila. Rada bi mu bila nasajala, skoro vesela je bila, če je postal pri preobvezanju nevoljen, redkobeseden.

Tako se je razvijala njena narava v nekatere nove smeri, nekake nove svetove. Ves vplivni krog samostanskega vzdušja se ji je zdel od dne do dne bolj kakor neka daljna preteklost. Čim dalj je bila v bolnišnici, tem

težje se ji je tožilo po onem starem svetu. Že ni več hrepenela le po solncu in dnevu, hrepenela je že po svoji temni celici, po skopi sreči za zagrnjenim oknom. Ker so jo včasih obhajale tudi bolečine, čudni, kakor v možgane segajoči sunki, je postajala nemirna, nervozna. Ko se je v šestem tednu po drugem operativnem poizkusu pojavila nova nepričakovana komplikacija in ji je stvar zdravnik obrazložil, je vzkliknila jezno:

»Ah, saj sem vedela. Šušmarji ste vsi skupaj. Čemu neki me mučite, saj je vseeno!«

»Ni vseeno, dete«, je odgovoril zdravnik. »Smilite se mi kakor moja hčerka; a ni je druge pomoči.«

Par dni zatem so operirali sestro Anakleto v tretje. Prišel je bil za to priliko še nekak drug zdravnik. Sestra Anakleta je prejšni dan slišala njegov glas v zboru zdravnikov. Čudni, tuji izrazi so se menjevali, ko so govorili v tujem jeziku ob njej, ki je sedela sredi med njimi tiha, slepa golobica med čudnimi tujimi ptiči. Od sestre Pie je doznala sestra Anakleta, da je novodošli zdravnik najslavitejši očesni operater.

»O sestra, ta bo napravil dobro, ta bo!« jo je uverjala sestra Pia, s svojim tihim, plahim glasom. Včila je v Anakletino dušo novega upanja. Tretja operacija se je posrečila, popolnoma so rekli, in sestra Anakleta je začela polagoma zdraveti...

Zunaj v naravi so začeli jesenski nalivi; strašno, dolgočasno vreme. Še ves mesec bo morala nositi obvezo, je rekla sestra Pia.

»Zadnji!« je vzrastlo veselo v sestri Anakleti...

Štirinajst dni je minilo. Sestra Anakleta se je zbudila po noči. Nekako čudno ji je bilo, nekako utripanje, ki je prehalo v rahlo bolečino ji je nervozilo v očeh. Do jutra ni mogla zaspati. Strašna slutnja ji je napolnila dušo:

»Nova komplikacija!«

Iz zdravnikovega glasu je spoznala, da se je zares čudno prestrašila.

»Oko ni dobro, gospod doktor!«

»Imenitno, sestra, le potrpljenje,« je odgovoril. Toda ona se je bila davno naučila videti glas; čutila je doktorjev skrbipoln obraz, čutila je rahlo drhtenje njegove roke:

»Ubožica ste, sestra Anakleta!«

Tako ga ni slišala sestra Anakleta govoriti še nikoli. Toplo ji je zagomazelo po telesu, vročina ji je zalila obraz.

»Povejte mi resnico, gospod doktor,« je rekla. »Oko je zopet čudno, kaj ne, čudno.«

»Da... čudno, sestra!«

Od tistega dne je minil teden. Čudno se je bila spremenila sestra Anakleta. Slabo je spala po noči, čudne sanje so jo vznemirjale. In celo v bednosti so jo obhajale čudne misli: kakšen je neki ta doktor? Tako dober je njegov glas, tako ljubezniv je v svoji čudni trpkosti.

Sramovaje se do bolečin je prosila neki dan:

»Gospod doktor, cvetje ljubite. Ali imajo v bolnišnici vrt?«

»Imajo, sestra! Še jaz imam svojo grezdico.«

»Cvetja?«

»Samega indijskega.«

»Oh,« je prosila, »kadar pojedete na vaš vrt, vzemite me s seboj.«

»Kadar vam oči odvežemo, sestra!«

»Ne, ne, to je predolgo.«

Še dolgo je prosila in končno je obljubil:

»No, da, no, da, sestra! Če boste zelo pridni in se skrbno varovali.«

»Česa, gospod doktor?«

»Da se nikakor nikar ne dotaknete obveze. Glejte, neko noč smo vas našli brez obveze in koj je bilo slabše. Obljubiti morate.«

»Obljubim!«

Doktor je držal besedo. Uro čudne sreče je vžila sestra Anakleta ob možu, ki ji je rahlo polagal cvetje med prste in ji imenoval čudna imena in je ona tipala cvet za cvetom, vpraševala po barvi in vrsti vsake cvetke posebej. Neskončno hudo ji je delo, da je zdravnik nekako čudno prekinil svoj veseli pogovor in menil, da je nekam truden.

»Od jutranje operacije«, je pristavil. Peljal jo je nazaj in ona je čutila njegovo roko. Pekla je. Sestra se je vznemirila.

»Vaša roka peče, gospod doktor,« je vzkliknila.

»Zdravnik se je nekam čudno nasmejal:

»Da, zdi se mi, da sem rahlo mrzličen. Zbogom sestra. Do videnja. Grem, si bom dal napraviti čaja in vzamem kinina.«

Tako sta se ločila. Čudno žalostno je postalo sestri Anakleti. Težka slutnja jo je obsla. Pozno je zaspala. Sanjala je motne sanje. Sredi vrta je bila z doktorjem in je prosila: Samo za toliko da te bom videla, samo za trenutek dovoli, da vzamem obvezo raz oči. Ne, ne! je prosil, ne smeš, za ves svet ne smeš. Moram te videti, je jokala od hrepenenja. V solzah, glasno kričeča in zdihujoča, se je vzdramila. Bilo je jutro... Šla je v operacijsko sobo. Neki drugi zdravnik jo je pregledal. Prašala je po onem prejšnjem, po prijatelju. Zdravnik je vzdihnil. Šele na ponovne prošnje je izvedela, da se je moral nekako raniti pri operaciji prejšnjega dne in da se je zastrupil. Bog vedi kako. Nekako buciko so našli v njegovem jopiču. Par dni prej je bil pri obdukciji nesrečne mlade žene, ki se je bila zastrupila. Bucika je morala biti okužena s krvjo one mrtve žene.

Sestra Anakleta je vzdrhtela.

»Ali je tako zastrupljenje ne — nevarno?«

»Strašno je!« je odvrnil zdravnik...

Sestra Pia je osupnila, ko je zagledala svojo bolno družico. Sestra Anakleta je bila v eni noči upadla za smrt. Trepetajoča je stala sredi sobe in vzkliknila:

»Ali je umrl?«

Sestra Pia je odvrnila tiho:

»Pred dvema urama. Zdaj leži na odru. Vsi jočejo za njim.«

Sestri Anakleti se je lice upokojilo. Kakor, da sanja, je rekla mirno, sanjavotrudno:

»Torej umrl je, umrl...«

Dolgo je molčala. Nato je rekla:

»Sestra Pia, peljite me k njemu, da ga bom kropila.«

»Ali smem?« je vprašala plaho usmiljenka.

»Peljite me!« je velela sestra Anakleta odločno. »Zdaj sem bolnica in nisem nuna. In videti ga itak ne morem.«

Šle ste po dolgih hodnikih. Sestra Anakleta je mislila: V štirinajstih dneh bom morala smela sneti obvezo raz oči. Štirinajst dni. Prijatelj nesrečni! Kje boš že ti takrat? V zemlji, v hladni, hladni.« Sestra Anakleta ni več vedela, kaj se to godi v njej. Tavalala je z ustnicami gibaje ob plahi usmiljenki. Usmiljenka je obstala in zašepetala:

»Sestra, tukaj je!«

»Peljite me bližje!«

Sestra Anakleta je iztegnila roko in pokropila. Vonj voščenk in jesenskih cvetov jo je opajal. Nekaka čudna žalost, podobna blodnosti in obupu je rasla v njenem srcu. Stisnilo se ji je neskončno samo vase, kipelo je nekam v neznano. Čudna želja, čudna misel jo je prešinila. Ostro je zarezalo v njenih očeh. »Ah, saj je vseeno,« je mislila. »Kdove, ali bom kdaj videla. In če bi — — — Jezus, Tebi darujem svoje oči! Samo to mi odpusti, odpusti! Moram ga videti, brata, brata nesrečnega!«

Z naglo kretnjo si je potegnila obvezo raz oči. Zavrtelo se ji je od strašne boli in strašne miline. V dremotnem svitu voščenk je videla blede lepo moško obličje, položeno v rože in zelenje. Zakričala je od radosti in bolečine in se zgrudila nezavestna pred usmiljenko...

DEKLICA NA CESTI.

Na cesti — dvoje modrih oči,
dvoje živih plamenov kipi.
Kdo ve, komu te oči žarijo,
kdo ve, komu te grudi brstijo?

Nje lasje so ko črni lesovi,
devet jih je rajev za temi mrakovi:
devet tihih sreč v sebi nosijo — —
nje bele roke, ko da milosti prosijo . . .

Fr. Bevk.

DEKLICE DAVNINE. J. JACQUIN M. J.

TEODEHILDA MALA MEROVINŽANKA,

OKTAVIJA je sedela ob širokem zalivu, ki se je odpiral na reko Marno. Nad njo so v jesenski brisavici šelesteli divji kostanji kraljevega gozdiča. Oktavija je pisala. Njeno gosje pero je drselo po zvitku egipčanskega papirja. Od časa do časa je deklica vzdignila glavo. Čelo se ji je pomračilo.

Premišljevala je in govorila s samo seboj preštevajoč svoje prste.

Oktavija je legendo o svetem Martinu, ki ji jo je povedala njena Botra, mati Veneranda opatinja v Chellesu, prelagala v stihe, ki so se takole glasili:

Ne meneč se za padajoči sneg,
ki okrasuje drevesa z girlandami belimi,
ne meneč se za ledene vihre,
ki mu brijejo v obraz,

je Martin s svojim plaščem pokrtil reveža, ki ga je prosil pomoči.

In Martin se je, razopravljen, v mrazu napotil nazaj v Marmontier.

Toda nenadoma so se snežinke pretvorile v ljubke leteče metulje.

Ledene sveče pri vejah pa so postale rože dišeče.

Sapa se je odišavila in solnce je na zemljo spet prisijalo.

Novo poletje se je rodilo. Martin ni čutil mraza nič več in ves opomladen dospel v samostan je.

Od tedaj se ta čudež vsako leto obnavlja enajstega dne devetega meseca!

Deklica je prednašala svoje stihe na ves glas: kako jo je očarala latinščina njenih preprosto rimanih stihih, ki se je v njih poskušala. Od veselja je kar poskočila. Bila je sama s seboj zadovoljna. Njeno življenje je bilo dvojno: učenje latinščine in dobra dela. Zjutraj je obiskavala po kočah reveže, stregla

bolnikom in žalostne tolažila. Popoldne je čitala lepe zgodbe, ki jih ji je posodila mati Veneranda: življenje svetnikov in pesnike iz dobe vladarja Avgusta.

Tudi nocoj se je poskušala v pisanju. Hotela je presenečiti svojo botro, ki ji je na domestovala mater, ki je niti poznala ni. Ze v dvajsetič je spet čitala svoj »Poletni čudež svetega Martina«, kar jo je velik ropot priklcal iz paviljona, v katerem je pisala, na prag.

Ta paviljon je stal na nizkem gričku. Dolg, potlakani hodnik je vodil k vili njenega očeta Latinija.

Od tu je bil razgled na njegovo široko posestvo, razprostirajoče se po dolini reke Marne. Na obrežju so se vzdigovali skednji, ovčarnice, hlevi, mlin, zidnica in delavnica in tu pa tam, bolj daleč, so se čredile ponižne vasice, kjer so v kočah prebivali sužnji in v starih hišah kmetovalci.

Ko je Oktavija pohitela na hodnik je zagledala čez reko brodečega konja, na katerem je sedelo dekle z razpletenimi lasmi.

Ko je drzna deklica dospela na breg, je skočila na zemljo, privezala konja k drevesu in krenila proti paviljonu.

Novo došla je bila oblečena v kratko tuniko, za pasom ji je viselo bodalo, obuta pa je bila v čevlje, zvezane z dolgim jermenom, ki se ji je vil okrog nog. Približala se je sme hljajoči Oktaviji, ki je bila videti v svojem dolgem, srebrno tkanem oblačilu nežna, boječa in plaha v primeri s to pustolovko z drznim in premim pogledom, z moškim obrazom, in z golimi in mišičastimi rokami.

»Teodehilda sem!«

»Jaz pa Oktavija.«

Ko sta se druga drugi predstavile sta vstopili v paviljon, ki je bil potlakani z mozajiki in okrog katerega je bilo razvešeno škrlatno zagrinjalo. Začeli sta se takoj pogovarjati, kajti v njihovi starosti se sklepajo prijatelja pri prvi priliki.

»Jaz sem Teodehilda. Moj oče Erpoald je kralja Hilperika upravitelj in nadzornik lova v kraljevem gozdu.«

»Jaz sem Oktavija. Moj oče hatinij je gospodar čez vso to zemljo, kamor seže pogled.«

»Dvanajst let sem stara.«

»Jaz tudi. Kaj počenjate ves dan?«

»Pri moji materi predem. Toda to me dolgočasni. Če je lepo grem z mojim očetom in njegovimi prijatelji na lov; kako rada drvim po gozdovih na svojem velikem konju. Ljubim zvok lovskih rogov in lajanje psov, s slastjo zasledujem jelene, ki se pojavljajo in spet izginjajo v gostem grmovju. Včasih, kot danes na primer, pa tudi zablodim v brezkončnem gozdu; kar naključju se prepustim in vrnem se, ko me nihče ne pričakuje. Kaj pa delate vi ves dan?«

»Zjutraj, naj bo tako ali tako vreme, grem obiskat bolnike, kajti moja botra, mati Venerande me je naučila skrivnosti zdravilnih

zelišč. Potem čitam Pismo in Vergila, ki me je naučil vzgajati čebele... Tam doli imam dvajset panjev in vse čebele me poznajo. Včasih tudi pišem ljube pripovedne pesmi.«

»Kaj, vi znate čitati in pisati?«

»Da... in vi?«

»Ne, to me dolgočasi. Mislila sem, da samo duhovniki...«

Iu v takem pogovoru sta deklici zapustili paviljon in se usmerili proti vili.

To je bilo veličastno poslopje, ki ga je trdno zidovje ščitilo proti včasih zelo drznim napadom germanskih vojaških tolp, ki so po okolici ropale brez sramu, kadar niso bile zaposlene v vojni.

Mala barbarka Teodehilda se je na vso moč čudila odličnemu in razkošnemu stanovanju bogatega Galca Latinija, ki ga ji je razkazovala njena tovarišica. Precej časa se je ustavila pri mozaikih, ki so predstavljali lov na sinjake, zanimala pa jo je tudi spalnica, kjer so bile postelje odete z bleščečimi pregrinjali.

In Teodehilda je mislila na kmetiško leseno poslopje, kjer so bili njihovi konji in psi ravno tako domači kot družina njenega očeta. Šla je skozi dvorano z mramornatimi ribniki, ogledala si je tudi jedilnico.

Deklici sta se povrnili v veliko vežo, kjer je bil glavni vhod, kar ste začuli bučanje lovskih rogov in lajanje psov, ki je prihajalo do njiju iz doline.

»Lov!« je vzkliknila Teodehilda; »moram tja, kajti slišim jih.«

Toda ustavil ju je lahen šum: skozi dvojno stebrovje sta Teodehilda in Oktavija opazile vitek obrisa košute. Ta se je trenotek obotavlja ustavila, nato pa se pognala proti ozadju prostora. Bila je upehana in trudna... noge so se ji tresle in telo ji je v kratkih presledkih podrhtevalo, velike, rosne oči pa so gledale tako proseče; zmedla se je, omahnila na marmornati tlak in se ni več zganila.

Teodehilda je zavzeto vzkliknila »Zmagala!« in pohitela k vratom: vsa gonja je bredla čez Marno; spredaj so lajali psi... Ona pa je priskočila k Oktaviji, izdrila iz usnjene nožnice bodalo, ter veselo vzkliknila:

»Pogini žival!«

In skoro divje se je vrgla na plaho sključeno košuto, toda Oktavija jo je takoj zastavila.

»Ne!« je dejala; »ne smete je umoriti. Če se zločinec zateče v cerkev, mu ne sme nihče storiti kaj žalega... Ta uboga, miroljubna in nežna žival, ki so jo s svojim večurnim zasledovanjem izmučili je zbežala k nam in s svojimi očmi prosi naše zaščite. Tu je njeno zatočišče in nikdo se je ne sme dotakniti!«

Te besede je govorila z jeznim povdaranjem in Teodehilda jo je resno poslušala.

»Toda, Oktavija«, je dejala mala Germanka, »lov je vendar najplemenitejša zabava. In žival vendar ni človeško bitje: saj nima razuma in tudi čuti ne!«

Oktavija je prišla svojo prijateljico za roko, v kateri je ta držala bodalo in jo privedla k še vedno nepremični košuti, ki ji je lahko vzdignila glavo:

»Dobro jo pogledajte v oči« je vzkliknila, »ali razume, ali čuti? Se jo upate udariti? Dovolim vam.«

Toda Erpoaldova hči je razburjeno vtaknila bodalo v nožnico.

»Ljubim vas, Teodehilda« je Oktavija vljudno dejala. Kar je vznemiril vilo neobičajen trušč: iz velikega dvorišča, ki je stal pred vhodom na vrt se je razlegalo vpitje, lajanje in hrzanje. Od vseh strani so se stekali sužnji...

Enega od njih je Oktavija ustavila:

»Levkadij«, mu je zapovedala, »to žival ti izročam v varnost.« Po teh besedah je odšla s Teodehildo. Vsi lovci iz gozda Chelles so bili tu. Sredi njih je stal Erpoald, ki ga je odlikovala visoka postava. Na sebi je imel ozko moško suknjo s kratkimi rokavi, kot je bilo pri Frankih v navadi, v roki pa se mu je blestel dvorezen meč. Čevlje je imel zvezane z dolgimi trakovi iz usnja, ki so mu križema opletali noge. Okrog vratu je imel verižico s kroglicami iz pečenega ila. Obdajali so ga vojščaki, ki so imeli osorne obraze in bili oblečeni kot on in tudi na konju. Sužnji so vjeli od lova razdražene pse, ki so jih skušali z udarci z bičem pomiriti.

Na pragu vile se je pojavil mož in vprašal: »Kakemu dobremu naključju se moramo zahvaliti, da nas je obiskal gospod Erpoald?«

»Lovu, gospod Latinij«, je odvrnil upravitelj kralja Hilderika, »košuta, ki smo jo gnali, je pribežala na vašo tla. Psi so njej sledili, naši konji pa psom.«

Erpoald, ki je vedel, da slovi njegov go-

stitelj po svoji visoki plemenitosti in izbrani uglajenosti, je za trenotek ublažil svojo severno robotost. Franki so se iz mile volje silili, da bi se oživali v lepe oblike Galsko-rimske kulture. Pristavil je: »Nikakor nisem hotel, da bi moji prijatelji in jaz zapustili vaše posestvo, ne da bi se opravičili in presrečni smo, da razdražena čreda ni vdrla v vaše vrtove, kamor se je zatekla žival!«

»Gospod Erpoald, srečen sem, da vas je naključje privedlo semkaj. Ne pustim vas preje odtod, dokler ne izpijeva čašo vam na čast. He!«

In Latinij je poklical sužnje, ki so prinesli voščene baklje, ker je že nastajala noč, in so v kristalne čaše nalili vina pomešanega z medom in žganjem.

Teodehilda, ki se je vsedla spet na sedlo, se je sklonila k svojemu očetu in mu nekaj zašepetala. Erpoald pa je dvignil čašo in nazdravil svojemu gostitelju:

»V imenu svoje hčere Teodehilde pijem na zdravje vaše hčere Oktavije. Povem vam, gospod Latinij, da se poznate in ljubite. To pa je povzročila naša košuta, ki se je zatekla k vam.«

Latinij je odvrnil:

»Če je tako, je Teodehilda pri nas vedno dobrodošla.«

Izpraznila sta čaše. Konji, ki so zapustili krog luči kadečih se bakelj, so kmalu odpekotali v noč. Teodehilda je še pozdravila Oktavijo in v vili je spet zavladal mir.

Oktavija pa se je s sužnjem Leokadijem podala na dvorišče, ki ga je obdajala z vinsko trto prevlečena meja in ko je hotela odpreti duri je začutila, da ji košuta prav nežno liže roko.

PRIŽGAL SI...

Prižgal si plamen mu resnice čiste,
a narod te je sramotil in smešil —
»Hvalimo te, častimo te, o Kriste,
ki si s trpljenjem svojim svet odrešil.«

Odpuščam vam, ki mi prelili kri ste!
Kedo je tebe v težki uri tešil?
»Hvalimo te, častimo te, o Kriste —
ki si z ljubeznijo ves svet odrešil.«

»— Kaj nad dobroto neba obupavaš?
Kaj po temninah in po blatu tavaš?
Glej, tudi zate kri odtod je tekla.

Ponižan ves, ves bled je stal pred mano
in kazal je na prsih črno rano ...
O srce grešno, trše si od jekla.

SRCE - SODNIK.

IZ CIKLA „PRAVLJICE IZ ORIENTA“.

OKROG čajne mizice so sedeli mladi Japonci in se po svoji navadi glasno razgovarjali o vsakovrstnih rečeh. Pet jih je bilo. Kar na lepem se obrne eden do svojega soseda:

»O, Tungciam, lepo, lepo! Nekaj čudnega pripovedujejo o tebi in tvoji Nevisan. Kaj?«

Tungciam je rahlo prebledel, nekdo izmed ostalih pa je pritrjeval prvemu:

»Res, Kiusiu. Tudi jaz sem že čul.«

»Mili Budha!« se je branil Tungciam. »Česa me dolžite!«

»Kiusiu govori resnico« sta zatrjevala dva, le eden je molčal. To je bil Šeking, brat lepe Nevisan.

Tungciam se je še naprej branil:

»Saj ni res, da sem zavezal svoje srce na lepo Nevisan — kakor pravijo mistri. Ona je samo moja nevesta in nič družega. Ko bom dovolj star in mi bodo moji in njeni stariši dovolili, pa jo popeljem k sebi.«

Šeking je pazno poslušal. Kiusiu pa je odgovarjal Tungciamu:

»Ni res! Šli bomo k boncu in mu bomo vse povedali. Potem pa ne boš smel več v družbo. Boncu ne boš smel lagati, njemu boš moral povedati resnico!«

Tungciam je pri zadnjih besedah vztrepetal. Šeking pa je vstal in se poslovil.

Tungciam se je zbal svojih tovarišev, zbal se je sramote, da bi bil izobčen iz družbe, zato je v strahu zatajil svojo Nevisan. A bilo mu je hudo. Zato je šel k materi in se izjokal kakor otrok. Mati ga je pazno poslušala, ko ji je pripovedoval, potem pa mu rekla:

»Tiho, moj sinko, in nič ne skrbi zaradi družbe, to ni nikaka sramota. Tvoja sreča je več kot tista peščica tovarišev, s katerimi se sestajaš pri boncu in pri čaju. Svoje Nevisan pa bi ne smel zatajiti! Če izve...«

»O, mati« je potožil ubogi fant, »saj bo izvedela! Šeking je bil tudi zraven.«

Mati je nagubančila čelo:

»To pa je hudo.«

Čez nekaj časa pa je dostavila:

»Pojdi takoj k njej in pomiri jo!«

In Tungciam je res šel. —

Ko je prišel Šeking domov, ga je močno bolelo srce radi tega, kar je doživel v čajnici. Vedel je, da bo Nevisan žalostna, ako ji pove, ali tudi zamolčati ni mogel. Zato je vse izpovedal. Nevisan ga je molče poslušala. Niti najmanjše spremembe ni bilo opaziti na njezem lepem obrazku. Le ko je Šeking končal, je bila vsa bleda in je rekla tiho, obupnovdano:

»O, Šeking, nima me rad! Ljubezen ne sme dopuščati sramu. Če se Tungciam sramuje najine ljubezni, me nima rad. Jaz ga tudi ne morem ljubiti.«

Šeking se je teh tako mirno izgovorjenih besed prestrašil. Žal mu je bilo, da ji je povedal. Ubogi Tungciam bo ves iz sece, ko izve, da je Nevisan zanj izgubljena. Zato je skušal svojo sestrico pomiriti:

»Ne, sestra, ne obsojaj ga tako hitro! Saj gotovo ni tajil z lahkim srcem!«

»Če mu je družba več kot najina ljubezen — potem je itak prav, kar sem rekla: nima me rad!«

V tem potrka nekdo na vrata. Šeking stopi ven in ko zagleda Tungciam, reče, da pokliče Nevisan, in se vrne k njej. Nevisan pa zamahne odločno z roko:

»Ne poznam ga! Pojdi!«

»Ali Nevisan! Pomisli vendar, kake posledice bi to imelo! Kako bi to vplivalo na družbo!« jo je prosil brat.

A ona mu je mirno odvrnila:

»Če je tebi in njemu toliko za to družbo, da ji dajate povsod prednost pred vsem — jaz se zanjo ne zmenim.«

Šeking je šel in je z žalostnim obrazom povedal Tungciamu, da ga Nevisan ne sprejme. Tungciam je vedel pri tem za vse. Močno ga je zabolelo v srcu, da je kriknil in planil proti njenim vratom. Šeking je bil sedaj bolj brat kot prijatelj, zato se je postavil med njega in vrata in ga ni pustil naprej. Divje je zavpil Tungciam:

»Nevisan!«

Ali od znotraj mu je lepo odgovoril nežen glasek:

»Ne poznam te!«

»Nevisan, moj sen, čuj me!«

»Ne poznam te!«

Zgrudil se je na kolena in bridko zajokal. Deklico je ta jok zadela, a odprla mu ni. Šeking se je ubogi fant smilil. Pa ga je dvignil in ga počasi vodil proti domu.

Drugi dan je šla Tungciamova mati k Nevisan, ali tudi ona ni ničesar opravila.

»Ali čuj, Nevisan! Saj vendar ni grešil. Če je prav zatajil ljubezen, ljubiti te stem ni nehal. Ali je to slabo dejanje, če kdo napravi kaj nepravilnega v sili?«

Nevisan, sama žalostna, ji je odvrnila:

»O, mati, marsikdo govori tako! Toda poslušati je treba tudi še nekoga družega! Mnogo je sodnikov na svetu, mnogo jih je in hudi so. A še drug sodnik je, ki sodi hujše in ostreje od vseh, ki pozna grehe, kateri niso zapisani v nobeni knjigi, ki drugače sodi kakor tisti sodniki v črnih haljah, ki drugače sodi in obsodi. in čigar kazen je hujša od najostrejših kazni tistih črnih sodnikov! Da, mati, mnogo je sodnikov, a nad vsemi je najhujši sodnik: srce.«

»Da, Nevisan,« ji je dejala mati, »Srce je hud sodnik. Ali v ljubezni mora stati zraven

sodnika še nekdo drugi. Ljubezen ne sme obsojati, ljubezen zna tudi odpuščati. Vedi, draga Nevisan, da je prava, velika ljubezen natančna in ostra v obsojanju, — a tudi vseodpuščajoča...«

Nevisan je molčala in se zamislila. Dva svetla bisera sta ji zdrknila iz lepih oči in ji padla v naročje. Tedaj je vedela, da se ne

more več ustavljati ljubezni, ki ne samo sodi, ampak tudi odpušča. Kradoma je prišla stara ženica za obe roki in jih rahlo stisnila, potem pa jih je nesla k ustnam in jih poljubila, še predno je mogla ona to zabraniti. In tiho, pobožno, kakor v sanjah je ponovila:

»Prava ljubezen je tudi vseodpuščajoča...«
R. N.

TURKINJA NAŠIH DNI. Š. V.

EDEN najlepših popisov o Turkinji naših časov je popis Ivana Lazarja. Kaj nam pové?

Na pravljice mislimo in na pesmi, na črne sužnje in bele gospe, na temne vrtove in bleščeče vodne žarke, na zlat sijaj in temnopisane okraske, na svilo in pajčolan, na petje in igro in bobnenje in flavto in ples, na strast in ljubezni čar in prevare bolečino. Mislimo na pravljice in pesmi iz Tisoč in ene noči. Sanjamo slikovito sliko, sliko polno ugank in skrivnosti, in iz pisane pravljice krasote nas gleda dvoje ženskih oči, temne so in osenčene kakor viri in vodnjaki brez dna.

Resničnost vsakdanjega življenja nas pelje proč iz sveta ugank in sanjivosti, ostalo je pa vendar še dosti skrivnosti, ki mikajo našo radovednost in sočutje.

Z redkimi izjemami so poznali Evropci doslej eno samo Turkinjo, meščanko, Turkinjo iz Carigrada, ženo ob robu Evrope, na pragu zahoda, ženo, ki je za pajčolani in tajnostmi komaj vidno skrivala čar vzhoda in vonj zahoda, ženo, ki je bila tembolj mikava in zapeljiva, ker so bile med njo in tujim hrepenenjem večne nevarnosti kot temen prepad, poln ugank.

Turek, mož, je vzel vero in izročilo, navado in moralo, ljubosumnost in samoljubje in je napravil močen nasip, je obesil omrežje pred okna svojih žen in jim dal pajčolan ter je postavil pred nasip, pred zamrežena okna in pred pajčolan državo in vsemogočno policijo kot preizkušena in zvesta čuvarja.

Brez dvoma izvirajo vse navade in vsi predpisi morale, ki so obdale žene z ograjami in jih zvezalo z vezmi, iz samoljubja in ljubosumnosti moža. To pa ne samo na vzhodu, v deželi Mohameda in prave vere; temveč tudi povsod drugje se je razvila in oblikovala ista slika, in povsod je šlo s slabim tudi dobro roko v roki, iz potrebe je nastala čednost, iz temne setve so vzklile večkrat najljepše cvetke.

Turkinja v Carigradu je taka cvetka zaprta in obdana od okopov in čuvajev, zamrežena in zastrta, je vzrasla v soparnem zraku rastlinjaka, v strasteh in ljubosumnju. Več sto let je rasla in klila ženska cvetlica carigradska in je postala lepa kot pravljica in bolna in nežna kakor so zmeraj cvetlice rastlinjaka. Pesnik bi pač rad s toplo zahvalo stisnil roke moža, ki je obdal to ženo z ogra-

jami in čuvaji in jo je varoval in negoval za omražjem in pajčolani.

Harem je že davno prešel in je pozabljen, a carigradska Turkinja je ostala še zmeraj in očitno sad harema in starega časa. Po njenih žilah se pretaka pisanomešana kri vseh delov sveta; Arabkinje, Grkinje, Armenke, temne Georgijke in belopolte Čerkesinje so živele, ljubile in se pokvarjale v haremih carigradskih veljakov, in njih zelo ljubljena in zelo mešana kri živi in ljubi naprej v ženah Carigrada, ki so zadnji člen te lepe verige. Njih telo je dedščina mnogoterih plemen in njih lepota ima poseben čar. Čisto turška je v njih samo duša, je ostala turška vkljub spremembam in novim časom. Pisana obleka preteklosti je že davno izginila, pajčolan je postajal tanjši in tanjši, dvignile so ga in potisnile nazaj v spomin nanj je čarčof, naglavna ruta, brezpotreben, koketen in mikaven ženski nakit. Danes je v Carigradu dosti Turkinj, ki so po zunanosti, po omiki in jeziku zapadnice, ki se oblačijo z redkimi okusom, ki so prav posebno v svoji domačnosti popolne Evropejke, komaj se jim pozna še naglas, če govorijo evropski jezik — in vendar bi rekli, da so tudi te, najbolj moderne in najbolj zapadne, ostale v svoji duši to, kar so bile prej. Kljub vsem vplivom zapada, kljub obleki in kljub jeziku in lastnemu hostenju, morebiti se komaj sama sebe zavedajoča, spi nespremenjena na dnu njih duše iskra orientala, spi samo in vzraste v ogenj, ko pride veliko veselje, veliko trpljenje in velika ljubav. Skrbno in oprezno bi morali varovati in gojiti v teh cvetkah carigradskih iskro vzhoda, ki je ostala njih duše najlepši čar. Tem izvoljenim, finim in dehtečim ženam orientala bi dal človek željo na pot, da kljub znanju, vedi in omiki nikdar ne zgubijo neobičajne in času neprimerne otročnosti, ki prodere v svoji dobroti in preprostosti še zmeraj najmočnejše plasti evropske kulture, ko pride veliko veselje, veliko trpljenje in velika ljubav.

Boj Turkinje za svobodo je star že desetletja, ima včasih več uspeha, včasih manj, hodi pogosto, zelo pogosto po temnih in napačnih potih, ker se je moral doslej izogibati luči dneva in ravnih potov. Visoko vrata, ki vodijo k resnici in pravemu cilju, so bila dosedaj Turkinji zmeraj zaprta, in njena pota so nehoté morala zdrčati v temo in v zmot-

njavo. Njen osvobodilni boj je kazal zmeraj nelepe stranske znake, njeno stremljenje se je komaj dvignilo nad otročje, nespametno seganje po zabranjeni prostosti, komaj nad otročje hrepenenje po prepovedanem, toliko časa odrečenem in prav zato tembolj mi-kavnem. Pogubno za stvar carigrajskih žena je bilo to, da so bile njih zmage in uspehi vedno tesno združeni s propastjo domovine. Čim bolj onemoglo in trhlo je postajalo staro cesarstvo, čim močnejša sta postajala tuji vpliv in tuje gospodstvo, čim slabši so postajali stari gospodarji ob Bosporu, tem bolj prosta in neovirana se je čutila Turkinja Carigrada, tem trhlejši in krhkejši je bil stari nasip vere in izročila, tem bolj šepavi in brez moči sta bili država in policija, ki naj bi ta nasip čuvali in branili. Čas najgloblje turške propasti, to so meseci po letu 1918, čas velikega vezirja Damada Ferida, je bil za carigrajsko Turkinjo čas največje prostosti in nezbrdanosti. Ovire so padle in na temnih krivih potih je propadla in se pokvarila marsikaka teh prostostiželjnih žen, kakor morajo brezpogojno umreti in zveneti pravljíčnopisane cvetlice iz rastlinjaka, naenkrat in brezobzirno postavljene na živo in neusmiljeno dnevno luč.

Človeško umljivo je, da je postala ta pot na prostost osovražena, ne samo moškimi, temveč tudi večini žensk, kajti preveč je bila spojena s sramoto in propadanjem. Kolikor močnejša je zopet postajala turška narodna zavest, kolikor bolj zmagovite so bile turške armade v boju z Grki, v isti meri je šla carigrajska Turkinja korak za korakom po poti nazaj, po kateri si je bila upala priti na dan; in marsikatera od onih, ki so našle duri za prte, je ostala zaenkrat rajši še zunaj Turčije. Turkinja, ki je bila prodrla v zaščiti tujih bajonetov že globoko v carigrajsko življenje in ki si jo videl že zelo pogostoma v javnih prostorih, v kino in gledišču, pri vinu in plesu, ta Turkinja se je nema in hitra zopet umaknila nazaj. Iz njene stare trhle ograje ven naj pride na dan skozi odprta vrata dneva, ne pa več po temnih krivih potih.

Govorijo in slišimo, da se je čas spremenil. Turk sam bo v novi državi razvezal vezi svojih žensk. To se bo zgodilo, vsaj lahko se

zgoditi. Prostost ženske naj ne obstoji v tem, da je prosta v vsakdanjem smislu, vzgojena naj bo za udeležbo v vseh panogah javnega življenja. Čar nedoseženega in prepovedanega naj zgine, temna pota naj postanejo brezpredmetna in nepotrebna, Turkinja naj ne bo samo žena svojega moža, bodi naj njegova žena in ima naj pravico in glas v človeškem življenju. In bo tudi tako. Kajti pametne in fine ženske so šle po tej poti že naprej, in Mustafa Kemal, moderni turški prerok, je to tudi jasno in nedvoumno povedal.

S tem ni rečeno, da bodo zapustile korán; tudi v novi prostosti brez spon in okovov se Turkinja ne bo izneverila izlamu; kajti to, kar bo za njo novo, to je Turkinjam onostran Bospora in izven mest, torej za večino, že večstoletna navada. Kar je uspevalo v gnilobi mest in mehkužnega življenja, to se nikdar ni ukoreninilo v zemlji Male Azije; tam zunaj na kmetih ne poznajo opisanega življenja Turkinje v Carigradu. Odkar poznamo Turkinjo Male Azije, zmeraj je bila kmetica, kmetova družica, ki je po potrebi in okoliščinah tudi vojak ali kaj sličnega. Za razkošno življenje, za ozračje rastlinjaka, za sito ljubezen ni imela Turkinja kmetica nikdar ne časa in ne priložnosti; njene močne in žilave roke vodijo leseni plug po brazdah njene zemlje, njen obraz brez pajčolana je postal trd in rjav od solnca njene brezsenčne domovine. Veliko teh maloazijskih žen se je v pretekli vojski borilo v prvih strelskih jarkih, na tisoče kmetic je vozilo pratež kemalističnih armad na škripajočih vozovih po zasneženih, globokoblatnih ali pa presušenihi potih bojevite one zemlje.

Lepe niso, te kmetice maloazijske; nespremenjenim na duši in telesu jim pluje že več sto let nemešana kri po žilah. Niso lepe in fine kakor njih sestre v zaprtih in zastrtihi haremihi po mestih, one so samo kmetice in tudi še vojnice, če je treba; njih življenje je prosto in svobodno že več sto let, skrbi imajo in nevarnost je okoli njih, in vendar so zmiraj ostale zveste naukom Mohamedovim. Bile so lahko prave žene, delavke, pa niso zgubile vere preroka; in kar je bilo njim že od začetka sem dobro in mogoče, to bo lahko mogoče in dobro tudi Turkinjam Carigrada.

ČISTA ROKA.

Čegar desnica ne pravi levici: »Glej — to sem storila jaz!« čegar prst nikdar ne kaže na delo: »Glejte vsi sem — to je moje delo!« kdor opusti samozavestna namigavanja, ker je lastno delo postranskega pomena: kdor besedico Jaz popolnoma opusti iz spomina,

ohranil bo v samopozabi čiste roke, četudi bi jih moral položiti v smetišče in bi tam močnih rok z veseljem pomagal in delal — tedaj bi bilo to delo kot molitev, zajeta iz kreposti »večne ljubezni« neodvisna od primesi »Jaz«!

NAŠA HRANA. G.

4. Tolšče.

Tolšče zaznamujejo v znanosti kemije s črkami C H O, kar pomeni, da se nahajajo v tolšči tri različne snovi in sicer: ogljik, vodik in kisik in to v razmerju 77, 12 in 11 (na 100 gr tolšče 77 gr ogljika, 12 gr vodika 11 gr kisika).

Če se tolšča pokvari, če se prepusti plesnitvi, postane zagatna, in se pretvori v kislino in glicerino.

Tolšča se nahaja v veliki množini v telesu raznih živali in v različnih semenih (oreh, mandelj, kokosov oreh, mak, oljka, buče). Čista tolšča nima nikakega duha. Tolšče semen so tekoča snov — olje; živalska tolšča je mast ali maslo.

K tolščam prištevamo tudi olje ribe polenovke; to olje ima poseben, neprijeten vonj in okus in se rabi kot zdravilo za slabokrvne in škrofulozne. Olje nima posebnih redilnih snovi, a vzbuja tek. Ljudje s slabim želodcem ga ne prenesejo, ker ga ne prebavljajo zadostno.

Pri prepariranju različnih jedi rabi kuharica-gospodinja tolšče vseh vrst to je: mast, olje, surovo ali kuhano maslo. Mast se prilega k praženem krompirju, k špinaci in k zeljiščem; novi krompirčki se lepše ocvrejo na olju, krompirjev piré pa potrebuje le surovo maslo. Različne solate, buče (cukete) melancane, artičoki se pripravljajo le z oljem. Najbolj pristno je oljkino olje; če se poberejo zrele oljke je olje sladko, okusno a močno; nezrele oljke dajo olju neprijeten, grenak okus. Dobra zabela je maslo, če je pristno in dobro izdelano.

Če nima prašičja mast nobene primesi, je zelò močna in tečna, a težje prebavna, kot maslo in olje. V prodajalnicah prodajajo navadno na poseben način preparirano margarino. Kemičnim potom iztisnejo loju stearin je zato bolj maslu podobno. Ako bi uporabljali za margarino le loj zdravih živali, bi imela vendar nekaj vrednosti a bogve, kaj vse skupaj zmeljejo! Večkrat predelajo že pokvarjeno mast in ji odvzamejo neprijeten duh. Boljše in cenejše kukinjsko maslo je tolšča iz kokosovega oreha, ki jo rabijo zlasti v južnih krajih, a tudi že v severnejših je že v rabi. Vsebuje 99% tolšče a ni priporočljivo ljudem z bolnim želodcem, ki morajo zauživati le razmeroma malo tošče. Takim se prilega te sveže, čisto maslo, ker je lažje prebavno.

5. Škrob.

Sem. spadajo raznovrstne moke, (pšenična, koruzina, ajdova, krompirjeva, riževa, tapioka, sago zadnje dve izdelani iz mozga palme — in zdrob) ki vsebujejo oljkove hidrate in ki se izpreminjajo pri zauživanju v sladkor. Človeškemu telesu so neobhodno potrebne, ker tvorijo gorkoto in potrebne moči. Vsled tega zauživamo pozimi več mastnih in močnatih jedi, v poletnem času preferiramo bolj osvežujoče hranilne snovi,

ker potrebuje naše telo v tem času manj toplote.

Iz tega je razvidno, da potrebujemo v različnih časih različno količino škroba in sladkorja. Množina potrebne hrane se ravna 1. po delu, ki izrablja človeške moči; 2. po temperaturi; 3. po starosti.

Čim težje je delo, ki ga izvršujemo, temveč sladkorja se pretvarja v našem telesu v toploto.

Duševni delavec, zlasti uradnik, ki sedi po cele dneve v zaprtem, brezračnem prostoru, ne potrebuje nikdar kruha, krompirja, fižola in drugih močnatih jedi v toliki meri, kot ročni delavec, ki pregiblje svoje telo v čistem, svežem zraku pri težkem delu.

Rastoča in razvijajoči se mladina rabi temveč hrane, čim hitreje raste in čimveč se giblje. Bolehen otrok je manj živahen, rabi manj hrane, ker se vrši prebava leno. Starejši ljudje, ki preživé čas v brezdelju, se zadovolé z manjšo količino lahko prebavne hrane.

Da se zamore spremeniti zaužiti škrob popolnoma v sladkor, je neobhodno potrebno da močnate jedi v ustih temeljito razkosamo s pomočjo zobov in sline. V naglici zaužite, nerazkosane močnate jedi ostanejo v želodcu skoro neizpremenjene, zato imajo prav malo veljave.

Največ škroba vsebujejo semena različnega žita, stročje (fižol, grah, leča, bob), orehi, kostanj, krompir in različne korenine. A razun škroba je v navedenih snoveh še mnogo beljakovin, nekaj maščobe, vode in nekaj soli. Najmanj škroba in beljakovin je v krompirju, ker vsebuje 75% vode.

Če primerjamo redilno vrednost različnih semen (pšenična moka 12% beljakovine, 70% škroba, 2% maščobe, 12% vode, 2% soli) stročja (n. p. fižol 24% beljakovine, 55% škroba, 2% maščobe, 11% vode, 4% soli) z redilno vrednostjo mesá (20% beljakovine) je razvidno, da je meso razmeroma manj vredno, zato manj važno za proizvodnjo človeške moči. Ljudje, ki zauživajo preveč mesa a premalo rastlinske in semenske hrane, boleajo na raznih želodčnih in krvnih boleznih.

5. Zelenjava.

K zelenjavi prištevamo vse zaražitne liste, steblo zeljišča in korenine. Važna je radi vsebujočega sladkorja, (pesa) rastlinske kisline in različnih soli. Zauživamo jo svežo, kuhano ali dušeno. Zeljišča vsebujejo etersko olje in so vsled tega težko prebavna. Mnogo železa je v špinaci in koprivi, za slabokrvne zelò priporočljiva jed.

Različne solate, z oljem pripravljene, pospešujejo prebavo in čistijo obisti; druge redilne vrednosti nimajo.

Radi precejšnje množine hranilnih soli je zauživanje zelenjave krvi brezpogojno potreb-

no; ako bi jo uporabljali redno dnevno zraven mesa in močnatih jedi, bi odpadla marsikatera bolezen na prebavilih in kronične krvne bolezni. Premalo se uvažuje nje vrednost, zlasti na kmetih, kjer uživajo skoro izključeno le fižol, krompir solato in pozimi kisle zelje. Preveč cenijo pa meso, kavo in vino, zato naletimo na deželi, kljub temu, da se gibljejo v svežem zraku pod milim nebom, razmeroma le redko, na krepke in zdrave ljudi. V gospodinjskih šolah, za deželo prepotrebni, bi morala umna učiteljica, razjasniti učenkam pomen hrane in nje redilne

vrednosti. Mogoče bi se preprečilo preveliko uživanje alkohola?

Kakor se konservira sadje za zimo, tako se tudi zelenjad spravi za čase, ko narava počiva. Fižol v stročju in kumarce se spravljajo v kis. Grah, špargeljni, paradižnice, fižol v stročju ne izgubijo prvotnega okusa, ako spravimo v zaprte posode brez vsakih dodatkov in se kuhajo v sopari. Najbolj primerne so škatlje iz pločevine.

Kako se kuha in pripravlja različna zelenjava, bo govorilo posebno poglavje.

NEPAZLJIVI OTROCI. Š.

N EPAZLJIVOST pri otrokih velja kot moraličen defekt ali nedostatek, starši in učitelji ga smatrajo za takega in ga kaznujejo. Nepazljivi otrok je kmalu razkričan kot lahkomišeln lenuh in malokdo iz njegove okolice je toliko pravičen, da vpraša po gobljem vzroku nepazljivosti in ga išče. Večkrat je nepazljivost znak kroničnega ali dolgotrajnega trpljenja, pogosto prvi znak bolezni.

Od otroka, ki je bolan in mora ležati, ne bo nihče zahteval pazljivosti, od *bolehavega* otroka jo pa zahtevamo, akoravno je ta v splošnem razpoloženju in zmožnosti osredotočenja misli lahko na slabšem kakor oni. Nekateri otroci so tako občutljivi in sicer bolno občutljivi, da jih vznemiri guba na obleki, najmanjša srbečica, neugodno sedenje itd. tako zelo, da sploh pri miru ne morejo biti in morajo v šolski klopi neprestano drsati sem in tja.

Premalo je še znan vpliv *škrofuloze* in pomanjkanja krvi ali *slabokrvnosti*. Pri *škrofulozi* ali *bezgalkah* se napnejo takoimenovane mezigovne žleze in njih okolica, nastane motenje v mezigovnem toku in to vpliva na razpoloženje otroka zelo slabo, moti pazljivost in povzroča nerazpoloženost za gibanje in mišljenje. Slabokrvnost povzroča omočičavost, glavobol, dušno in telesno oslabeledost. Znaki niso zmeraj jasni in vidljivi; včasih zadostuje že prav malo, da je pazljivost otrokova že občutno motena. Drugi slabokrvni otroci so pa zelo dražljivi in občutljivi, sicer duševno zelo živahni, a se kmalu utrudijo. Večkrat se otroci ponoči nenadoma zbudijo in planejo kvišku, bojijo se, sanjalo se jim je kaj hudega; tak otrok je zjutraj duševno oslabeled in v šoli nepazljiv. Pa ni sam kriv.

Pazljivost ovirajo ušesne in nosne bolezni,

razrastki v nosu, otečenje mandljev itd.; omenimo samo šumenje po ušesih, ki je večkrat le posledica ušesne ali nosne bolezni.

Lomne razlike med očmi nam kažejo nejasne slike; *kratkovidnost*, *slabovidnost*, in *dalekovidnost* utrudijo oko in zmanjšajo energijo vidne pazljivosti. V istem smislu delujejo večkrat lažji slučajji naglušnosti — če težko slišimo. — Moč, da sledim mislim, ni motena po oboledosti možganov kar se ja v šolskem življenju malokdaj pojavi, temveč je oslabeledna že po vsaki splošni bolezni. Histeričnim in nevrasteničnim otrokom begajo predstave in misli prehitro proč in so že bogvekdaj, ko se drugi še bavijo z njimi. Tudi tedaj, ko otroci dozorevajo, je motenje pazljivosti zelo značilno.

Problem osebnega oviranja pazljivosti pri šolskem otroku je obogatilo v zadnjem času neko opazovanje, ki odpira čisto nove vidike. Dognali so, da trpi veliko šolskih otrok na takoimenovanih »*poznejših slikah in predstavah*«. Slika, ki nastane na mrežnici in jo možgani sprejmejo, traja pri takih otrokih dosti dalje kakor je resnično pred očmi, ostane še naprej, ko so v zunanjem svetu se pojavile že druge slike. Otrok se od te slike ne more ločiti, se ne more odtrgati; akoravno se je resničnost že popolnoma spremenila, ga tista slika še kar naprej moti. Taki otroci napravijo v šoli vtis največje razmišljenosti; učitelj je prišel že do čisto novega predmeta, ko se pečajo taki otroci še vedno s prejšnjim. Sedaj lahko že z eksperimenti določijo čas takih »*poznejših slik*«.

Zapisali smo te besede z namenom, da bomo proti otrokom prizanesljivi in ne kaznujmo prej, dokler se o vzroku nepazljivosti in razmišljenosti nismo dobri prepričali. Zlasti učitelji bi morali na take stvari zelo paziti, in matere seveda tudi.

O HOJI ŽENSKÉ. š.

STARI rimski pesnik Vergil je rekel: »Hoja razodeva boginjo;« to se pravi: po hoji se boginja spozna. Če bi prišel danes na svet, bi takih boginj pač malo dobil; tako tarna neka Angležinja, hoteč navaditi svoje rojakinje na lepo hojo. Ženske potratijo danes dosti časa in truda, da se naučijo plezati, hoditi po zna le malokatera. In vendar je ljubkost gibanja ena prvih mikavnosti ženske. Ljubkost ima tri vire: gibčnost, ravnotežje in elastičnost. Vzorne v tem oziru so Španke, ki korakajo z lahkim kolebanjem telesa kakor kipi boginj. Pri marsikakem narodu, ki mu mi pravimo »divjaki«, te učijo deklice že v godnih letih, kako morajo hoditi. Matere Papuank — na otoku Nova Gvineja pri Avstraliji in tam okoli — učijo svoje hčerkice že v sedmem letu umetnosti prave hoje,

pouk je strog in zahteva dosti časa. Tudi ljubka hoja Arabk in domačink v srednji Afriki je posledica zavedne vaje v mladosti. Kako daleč zadaj so v tem evropske ženske! In vendar je lepota gibanja lahko nadomestilo za pomanjkanje lepote obraza! Vsaka ženska, pa naj bo še tako močna in težka, bi se hitro naučila elegantne in prožne hoje, če bi se vadila in pri hoji opazovala samo sebe. Saj so ravno Španke težke in močne, a znajo to težo z mikavnostjo in lahkoto hoje omiliti. Seveda moramo pa paziti tudi na obleko in čevlje in ne samo na telo. Pri najlepšem in najbolj elastičnem telesu bo hoja še zmeraj okorna in grda, če nam je obula moda kak nestvor modernega čevlja na nogo. Moda je večkrat nepremagljiva ovira ljubke in elegantne hoje.

RAZGLEDI.

SOLNČNA IN ZRAČNA KOPELJ.

Solnce — kaj je vse skrito v tej besedi! Imenovali bi ga lahko — življenje, energija — ali kakorsibodi, ni je besede, ki bi zadostno označila pomen solнца. Nič čudnega da so malikovavci izkazovali solncu božjo čast; v svojej fantastični domišljiji so mislili, da je Bog v materiji, ki jo ne morejo sami obvladati, v naravnih pojavih, ki so ubogi človeški moči nedosegljivi, nerazumljivi, nena-domestljivi. Vse iznajdbe starih in modernih časov ne dosežejo one moči, ki je v solncu. Kaj bi bila vsa umetna, nočna razsvetljava, če ne bi sijalo danzadnem solnce nad nami?

Ko bi stegnil le roko On, Vsegamogočni, ki nam je dal vso naravo, ves svet na razpolago — in zakril solnce, vir življenja — kaj bi bili mi ubogi črviči v svojej ponosni domišljiji?

Solnce je življenje! Solnce ogreva naše ude, vpliva v nas moči in življenje, a izvablja tudi iz zemlje rastlino, jo razvija, ji da potrebnih moči, da se sad lepo razvije. Kaj bi bila narava brez solнца, naj si predstavlja draga bralka v svojej domišljiji, a Slovenka naj ji govori o vplivu solнца na njeno telo, njen organizem.

Čemu hrepeni človek, star in mlad, po lepi spomladi? Solnce nam prihaja po mrzli zimi vedno bliže, žarki objemljajo vso naravo in ta se kot v pozdrav ljubemu solncu obleče v svežo obleko. Tudi človek opusti inštktivno mrzle stene mračne sobe in steče solncu nasproti. Vse se veseli novega življenja, nove moči in se koplje v solnčnih žarkih. Vse? — Ne! Še premnogo je ljudi, zlasti žensk, ki se skrivajo solncu, da ne trpi nežna belina kože — zato pa hirajo telesno; okna so zastarta s težkimi, temnimi zavesami, polkna se zapirajo, da ne prodere solnčna toplota. Kjer ni solнца, tam je bolezen doma! Ako prodira solnce v prostore, ki se jih ne more temeljito prezračiti, uniči vse bolezenske kali, vse bakcile. Stanovanje, ki ni solnčno, je gnezdo različnih bolezni: škropuloznosti, sušice, rakiččnih bolezni, revmatizma. Otroci, ki spijo v takih prostorih, so po-

gubljeni; bolezni, ki si jih nakopljejo v takih razmerah, so neozdravljive? Kaj bi tudi pomagalo zdravljenje, ako se ne odstranijo vzroki bolezni? Moderna stanovanja bi morala odgovarjati zdravstvenim zahtevam; tudi hiše, ki se oddajajo v najem revnejšim slojem, bi morale biti bolj skrbno sestavljene.

Solnce vpliva na krvotok, na množitev krvnih teles in ogreva kožo. Koža bolnih ljudi je mrzla, brezbarvna. Ljudje, ki se skrivajo solncu, hotè ali nehotè, ljude, ki so podvrženi delu v brezračnem, brezsolčnem prostoru, boleajo na duši in telesu. Ker pogrešajo pravi vir vsega življenja, postajajo čmerni, nezadovoljni sami s seboj.

Ne skrivaj dojenčka v mračno sobo, ne pogrinjaj posteljico s temnimi zavesami. V toplem letnem času naj spi na prostem, z lahko zaveso zastrt, radi nadležnih muh, da more zrak do njega. Tek bo rastel, kri se bo množila in ne boj se, da se ne razvije v krepkega človeka. Večji otroci naj se solnčijo golonogi, v lahki oblecki; da se obvarujejo glavobola, ker so možgani občutljivi, naj nosijo dečki klobuk iz belega blaga in deklice, če ni drugega pri rokah, belo ruto. Ker odbija belo blago vse solnčne žarke, razun enega, je najbolj primerno belo pokrivalo. Otroci solнца vzpevajo hitreje, so trdnejšega zdravja in lažje se upirajo zdravje uničujočim elementom.

Bolniki in šibki ljudje na iščejo zdravja na solncu. Dokazano je, kar je že vsak lahko opazil, da rane hitreje celijo poleti, kot pozimi; še hitreje, če vplivajo solnčni žarki direktno na rano. A tudi na notranje bolezni ima solnce čudodelno moč. Čemu zdravila — par kapljic, pomešanih s destilirano vodo — za drag denar? Solnce ne zahteva plačila — preveč moči ima v sebi, zato deli brez prestanka. — Tuberkulozni bakcili, ki niso še razdejali pljuč, ki so v razvoju, zgubijo svojo moč ako razpostavi okuženi človek svoje razgaljeno telo dnevno po 1 do 3 ure vplivu solnčnih žarkov. Načeta pljuča okamenijo — se zacelijo. Slabokrvni in revmatični ljudje najdejo tudi zdravilo v solnčnih žarkih.

Tudi zdravo telo potrebuje solčnih žarkov. Preveč smo se odtujili naravi v borbi za življenjski obstanek, zato ne mislimo več na zdravje, na lepoto telesa in duše. Ne uživamo lepoto narave, kot smo dolžni to storiti radi narave same, radi sebe samih in radi drugih. Svet današnjih dni najde zadoščenje le v materjelnem uživanju, zato pozablja na vse drugo, ki je tudi potrebno človeku kot vsakdanji kruh. Ne upošteva glas narave, ne živi pravi lepoti!

Če si človek razdeli ure dneva pravilno, mu gotovo ostaja vsaj ena urica na razpolago, da misli na svoje zdravje. Ležati v travi, na pesku, ob šumeči vodi, obsevano od solčnih žarkov, oddaljeno od mestnega šuma — ni je lepše lepote, ki nam nudi narava. Veselejša greš na delo, po takem počitku, z večjim zanimanjem nadaljuješ delo, bolj zbranega duhá si. Kako topi in pusti so ljudje, ki si nikdar ne privoščijo tega užitka!

Ne le solčni žarki, tudi čist zrak osveži telo, krepi in blaži naša čustva. Zdrava koža je zunanji znak zdravega telesa. Kaj rado se ponaša veliko žensk z lepo kožo — napudrano, nabarvano. Ženska ljubi svežost kože — sicer ne bi rabila pripomočkov. A proč s praški, proč z mazili in barvili. Naravna sredstva so trajna, narava podeli najlepšo harmonijo barv, a treba je poslušati nje glas. Lepoto telesa nam daje zmerno zavžita, dobra hrana, solnce, zrak, kopeli in delo.

Omeniti moram, da oddaja naša luknjičava koža nepotrebne pline, ki se tvorijo v našem telesu pri proizvajanju toplote. Vsrkava kisik, (sestavina zrak) ki je potreben naši krvi, in oddaja ogljik, za naše telo neuporaben. Da se zamore izvršiti ta proces, mora biti koža čista. Pot, ki izhlapeva iz nje, se združi s prahom, ki se vedno nabira na koži in ta zmes zamaši luknjice. (isto pri pudranju). Ta umazanost izgine potom umivanja. Če hočeš, da se ti koža temeljito izčisti, umivaj se vsaj trikrat v tednu vse telo s toplo vodo in milom; za obraz uporabi le tu pa tam dobro milo, a naglo zopet izperj pene, da ne razjedo mehke kože; a ne zabi osvežiti se vsakokrat takoj po topli kopeli z mrzlo vodo, ki kožo utrjuje. Umivanje z izključno mrzlo vodo ne očisti temeljito umazane kože, ker se nabira pri izhlapevanju na isti tudi več ali manj toščice. Čista koža lažje izvršuje svojo nalogo, a druga ovira se postavlja kot stena med kožo in med zrakom. Obleka! Ker smo primorane ovijati pozimi v toplo obleko, da se obvarujemo mraza, negujmo kožo, utrjujmo jo poleti. Če imaš vrt,

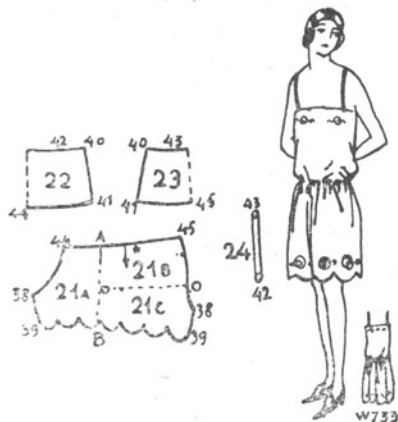
zrači se lahko oblečena, če ga pogrešaš, išči v naravi primeren kotiček, kjer te nihče ne moti. V žilah se nabira in pomnožuje vsled vsrkavanja kisika, vsled povečanja prebave, kri, zato lažje prenašaš mraz v zimskem času. Slabokrvni ljudje so bolj občutljivi in se morajo več ovijati. Skrbi, da ti bo kri zdrava zato več solnca in gorkote, več zrak in gibanja! —

K 1944. Obleka za dom, zapeta spredaj z gumbi. Kimonobluzja je zašita na 177 cm široko krilo. Kroji od 96—102 cm prsne širine.

W 787. Kuhinjski predpasnik iz karfranega blaga okrašen z drugobarvnim blagom. Kroj po naročilu.

MODA.

W 733. Spodnje hlače z modrčkom (Hemdhose).

RAZNI NASVETI

Gospodinjstvo.

V šesti številki je Slovenka pod isto točko podala v par potezah smisel gospodinjstva. »Štediti«, ta beseda je tesno spojena z gospodinjstvom današnjih dni. Marsikatera gospodinja se je morala sprijazniti z njo v povoljnem času. A kako štediti, pri čem štediti — to je tudi kočljivo vprašanje. Brez tečne hrane človek oslabi; tudi obleka mora biti. In kedo bi hodil vedno v isti koži? Še živali prenovijo svojo dlako, svoje perje. Vsaka skrbna, resna gospodinja izključi nepotrebni luksuz, a okusno oblečena bi bila vendarle rada vsaka, to zahteva estetični čut.

Mislím, da ni naroda, ki bi bil vsled vojne bolj prizadet, bolj potisnjen v pomanjkanje, kot nemški narod.

A ta narod je že prebolel ta hud udarec, išče in išče, kako si bo pomagal iz zagate, da si zopet opomore, da se zopet dvigne mogoče moralno in gospodarsko še višje, kot prej. To dokazujejo v prvi vrsti Nemke same. Klonile so glavo pred usodo, vse izčrpane, ponižane. A kaj kmalu so se zavedale, in se sprijaznile s položajem. Ker jih je udarec predramil, se dvigajo neprestano. Nekdaj precej razkošne — oboževane — so bile razvajene, živele bolj zabavam, družabnosti kot gospodinstvu, ki so ga pripuščale služkinjam. A danes? V odgovor podam besede Nemke, ki razjasnjuje v mali sličici, kako se prilagodi razmeram brez zdihovanja, brez neprestanih — ah in oh!

Kako vodim gospodinstvo brez tuje pomoči:

Kako je bilo pač prijetno nekoč, ko smo si ženske srednjih slojev lahko privoščile služkinjo ali vsaj ženo-pomočnico in smo si lepo razdelile ure, določene gospodinstvu. (Kljub temu smo se čutile usmiljenja in pomilovanja vredne...) Skoro avtomatično so prihajale ob gotovih dnevih, gotovih urah v hišo: perica, likarica, šivilja, vse marljive pomočnice. A sedaj se moram zadovoljiti brez tuje pomoči in kar si nisem mogla nekoč predstavljati, da bi zmogla, mi gre sedaj »čudovito« od rok, kakor pravi moja slabejša polovica. »Ako potisneš zjutraj barko naprej, gre lepo gladko.« No, seveda, on mora tudi porivati in tudi moja dva otroka, ker vsakemu določim gotovo delo. Tako mora vsak izmed niju tako zjutraj spraviti iz spalne sobe nepotrebno obličito in odgrniti postelje, da se temeljito prezračijo. Takoj po kavi (pristno zrnata kava, da ohrani duševnost svežo) pripravi oče otrokom južino, ki jo nesejo s seboj v šolo; Oton, dvanajstleten, krepak možakar odnaša servirni krožnik s škodelicami v kuhinjo; Lota, moja desetletna hčerka, osnaži mizo in potem jo odkurita oba v šolo. Medtem ko moj mož oskrbi s potrebnim psa, papigo in cvetice na balkonu, pospravim jedilno sobo; potem gre on v pisarno, jaz na trg po vse potrebno itd. Uredim si tako, da se vračam tekom 40tih minut domov; ne kupujem pri trgovcih, ki prodajajo cenejše blago, zato slabejše. Plačam raje več, zato sem dobro in hitro postrežena. Čas je tudi denar. Ko sem zopet doma, pospravim najprej spalne sobe, iz katerih sem odpravila vse nepotrebno šaro, in konečno očistim pod in poberem vse prah z mokro cunjjo. Potem pride na vrsto naša skupna soba — soba za dame — gospode — otroke — kjer se zbiramo v prijazne pomenke. Vsak ima tu svoj kotiček, v tej in jedilni sobi zamažem pod z voskom, enako v veži. Potem pa v kuhinjo. Da si prihranim kurjavo, delo in — le smehljaj se ljuba kuhinjska redakcija s predpisanimi kuhinjski recepti — tuhtanje, skuham navažno za dve kosili skupaj tako naprimer rezance. Prvi dan jih serviram s solato in pikantno omako in z mesom, drugi dan ostalo z jajci in kompotom. Ali pa skuham kaj takšnega, kar lahko pogrejem, ne da bi se skvarilo. Med kuhanjem očistim in pospravim posodo od zajtrka, podšivam nogovice ali perilo. Takoj po kosilu, ob dveh popoldne je zopet posoda na vrsti in pospravljanje kuhinje. Vsak dan se temeljito očisti: posodo, (ne vsako soboto, kot je marsikje v navadi, op. ur.) štedilnik, razne deske itd. Pri delu pomagajo otroci, za kar dobijo posebno nagrado. (Otroci morajo delati brez nagrade. Op. ur.) Najkasneje ob 4 pop. se vležem za eno uro k počitku. Potem šivam, strižem ali pa grem na izprehod in spotoma kupim potrebno. Po večerji znova očistim in spravim vso posodo. Že med kuhanjem umijem in spravim nepotrebno posodo. Temeljito sčistim kuhinjo le enkrat v

V 251. Kopalna obleka — pripravna za solnčne in zračne kopeli.

K 1753. Priprosta, enokrajna, širokorokavna obleka.

letu (najbrž misli na belenje iste) okna se osnažijo mesečno enkrat. Sobe osnažim temeljito po vrsti vsak mesec po eno, zato se druge sobe isti dan le pometejo. Vsaki tretji pondeljek je perilo na vrsti. Ta dan si ne delam s kuhanjem preglavice. Močna juha, v katero narežem meso prejšnjega dne — to je vse. Juho skuham prejšnji dan ali pa jo kuham v zaboju (Kochhiste). Zvečer razgrnem perilo na balkonu, v torek vse razun perila, ki ga moram štirkat, kar izvršim v sredo zjutraj. Ob dnevnih perila (žehte) opraviš v sobah le najbolj potrebna dela in ne sprejemam nikogar.

Mislím, da se lahko uvrstim med dobre gospodinje, kljub temu pa se ne prištevam med napete gospodarice, ki ne najdejo nikdar proste urice za zabavo in za druge; tako kramljam v večernih, mirnih urah z možem, ki se tudi rad pogovarja zlasti o politiki in ima razun tega zmisel za umetnost in znanosti. Gospa Jakoba G.

ZA NAŠE KUCHARICE.

Marmelada iz cuket.

Ostrži mlade cukete, razreži na majhne kocke in položi jih v čisto posodo. Vlij nanje vinski kis, če je prehlad, doloži mu vode. Pusti jih v kisu tri ure. Potem odcedi ga in nalij na cukete kuhan sladkor (na 1½ kg cukra 1 l vode 1 kg sladkorja) malo limonovih olupkov in pozneje ½ kozarca ruma. Kuhati moraš polagoma in precej dolgo, da se vse lepo zrumeni. Ko je marmelada pohlajena, spravi jo v stekleno dobro zaprto posodo.

ZAPISKI.

Zavod šolskih sestev v Tomaju priredi ob priliki petindvajsetletnice svoje ustanovitve razstavo ročnih del bivših gojenk. Iste so naprošene, da do 1. avgusta javijo vodstvu zavoda, bi li hotele razstaviti svoja v zavodu zgotoljena ročna dela. Prijavijo naj tudi kaj in koliko kosov bi razstavile. — Vpoštev pride pred vsem različno perilo, kakor: ženske in moške srajce, spodnja krila, nočne jopice itd. potem razni prti, prtiči, rjuhe, vezenine, pletenine in slično.

Do 1. avgusta je treba le prijaviti, ročna dela se pa lahko pošljejo tudi do 20. avgusta.

Istočasno se nudi tudi prilika, da bi nekdanje gojenke priredile skupni sestanek, kjer bi se navdušile za vzvišene cilje, ki jih ima mladenka in žena v domači hiši in človeški družbi. To bi se doseglo z deklamacijami in govori, ki bi jih imele gojenke same. Na sestanek in k sodelovanju z govori so vabljeni tudi druge zavedne mladenke in žene, ki niso bile naše gojenke. Ako torej katero veselí pri sestanku nastopiti, dobi posebna navodila in pojasnila pri vodstvu zavoda. Ta sestanek bi bil 2. septembra.

Katera izmed cenjenih čitateljic se misli udeležiti osebno te slavnosti, je naprošena, da tudi to javi zavodu, da se more pravočasno poskrbeti za hrano in eventualno prenočišče.

V prvi polovici meseca septembra se otvori v zavodu petmesečni gospodinski tečaj. Natančneje pojasnila daje vodstvo zavoda.

IX. MEDNARODNO ŽENSKO ZBOROVANJE V RIMU.

Sedemkrat so se zbrale pred vojsko ženske, da si izvojujejo pravice, ki jim gredo. Po vojski pa dvakrat, letá 1920 v Ženevi v Švici, in letos od 12. do 19. maja v

Rimu. Že prejšnja zborovanja so pokazala, da držijo ženske v važnih vprašanih res skupaj, ne tako kakor moški, da ne poznajo narodnih preprirov itd. To skupnost je letošnja skupščina na novo pokazala, v uprav obćudovanja vredni meri. Zmeraj ob takih zborovanjih imamo vtis, kako stremijo ženske vsega sveta enodušno za istim ciljem: spremeniti svet tako, da izgine moška kultura, ki je žensko v njenih razvojnih možnostih tako omejevala in je jemala skupnemu življenju duševne moči polovice človeštva; na mesto moške kulture naj stopi kultura človeštva.

Kako gre razvoj naprej, nam piše na primer dejstvo, da je od zadnjega kongresa v Ženevi l. 1920 pristopilo ženski zvezi 13 novih držav, med njimi prav od daljene, tako Egipet, Palestina, Indija, Japonska, Brazilija. Ves teden je bila palača lepih umetnosti, kjer je letošnja skupščina zborovala, v znamenju ženskega stremljenja. Predsednica narodnih zvez ali njih namestnice so imele skupne seje z vodstvom zveze, govorile so o volitvah, o resolucijah glede glavnih štirih vprašanj, ki jih je kongres pretresal itd. Ta štiri vprašanja so bila: *Enaka plača in enaka delovna pravica za moške in ženske, isti predpis morale za oba spola, narodnost poročene žene, skrb za matere in nezakonske otroke.* Kongres v Ženevi je uvidel važnost teh vprašanj, tam so napravili štiri odbore in vsak odbor je prevzel eno vprašanje; predloge odborov so predložili skupščini.

V soboto 12. maja se je vršila prva družabna prireditvev. Italijanski kongresni odbor je bil gostitelj. Po koncertu se je pričela neprisiljena domača zabava. To je bilo žuborenje! Si lahko mislimo. Komaj so se vse zastopnice mogle sestati v veliki skupščinski dvorani. Pozdravov ni hotelo biti konca, predstavljale so se, porazgovarjale, se veselile zopetnega svidenja, kovali načrte za bodočnost itd. — Nedelja, 13. maja, je bila posvečena notranjemu delu.

Ponedeljek 14. maja je bila skupščina svečano otvorenjena. Zopet je bila dvorana polna. Kongres je pozdravil sam *Mussolini*. Vse je napeto pričakovalo, kaj bo govoril. Saj so se širili glasovi, da nameravajo fašisti kongres razbiti, ker čuvajo stara narodna izročila in so proti vsakemu modernemu stremljenju, torej tudi proti ženskim političnim in drugim pravicam. Strah je bil odveč. *Mussolini* je bral svoj govor, ne preveč živahno, bolj umirjeno, in to je seveda bolj učinkovalo. Rekel je: »Če ne pride kaj nepričakovanega, bo dala fašistovska vlada nekaterim vrstam žensk glasovalno pravico, in sicer najprvo občinsko in pozneje splošno-politično«.

Po drugih govornicah je govorila gospa *Carrie Chapman Catt*, predsednica mednarodne zveze, otvoritveni govor, mojstrsko dovršen. O *Mussoliniju* je vpletla laskave besede, da se o njem danes največ govori.

Delo kongresa je bilo zelo naporno. Za vsak dan je bil načrt natančno orisan. Najprvo so delegatince sprejele predloge imenovanih štirih odborov o glavnih vprašanih skupščine še 14. maja; 15. maja so pregledovale poročila itd. Nato so se vršile dolge debate o načinu, kako naj pridejo ženske v politiki do praktičnega dela in do uspehov — priključitev k političnim strankam, vpliv na stranke, pomnožitev parlamentarnih ženskih zastopnikov v onih deželah, kjer imajo ženske že svoje zastopstvo —, nadalje o propagandi, ki naj se vrši v še »neodrešenih« deželah, o pravilniku in poslovniku, o volitvah itd. 16. maja je bil »dan odrešenih

žensk«, zvečer so govorile o svojih političnih skušnjah; 17. maj je bil pa »dan neodrešenih žensk«, torej žensk iz onih držav in dežel, ki še nimajo ženske volivne pravice. Zvečer. zborovanje tega dneva je bila demonstracija za žensko volivno pravico. 18. maja se je vršilo važno posvetovanje o bolj močnem skupnem delu z nepolitično svetovno žensko zvezo. Imamo namreč svetovni zvezi; ta, o kateri pišemo, je politična. Njen prvi cilj je izvojevanje splošne ženske volivne pravice in sploh popolno izenačenje obeh spolov, druga je pa nepolitična. Obravnavalo se je nadalje o razmerju zveze narodov in o predlogih na Zvezo narodov glede trgovine z dekleti. Nerodno pri vseh posvetovanjih je bilo to, ker dvorana ni bila akutična in ker so govorile govornice najrazličnejšo angleščino in francoščino, z najrazličnejšim naglasom in izgovarjavo. Ta dva jezika sta se namreč v debatah in sicer največ uporabljala. Kljub temu je bilo pa zanimanje vseskozi veliko in utrjevalo se je prepričanje, da so ideje ženskega napredka v svojih temeljnih pojmi in ciljnih povsod enake in da jih povsod enako cenijo.

Na zmotnjavah sveta spoznavajo ženske čimdalje bolj, da morajo vplivati na javno življenje, ker le tako lahko zanesejo svoje ideje o človeški ljubezni, o spoznanju narodov in o miru v politiko svoje domovine in tako tudi v svetovno politiko. Splošno mnenje je, da mora biti vsako tako zborovanje pravi mejnik v razvoju mednarodne ženske politike.

Deklice kot čudoviti otroci. Večkrat beremo, kako je ta ali oni otrok čudovito hitro razvit. Nekateri komponirajo že v prav nežni mladosti, drugi znajo celo kopo jezikov, zopet drugi igrajo šah itd. Ravno zadnja leta vzbujajo mladi Poljak Ržezovski zanimanje vsega šahovskega sveta, igra z najslavnejšimi mojstri z uspehom, pa je šele sedem ali osem let star. Navadno taki otroci kmalu umrò ali pa odnehajo in se prav nič ne razlikujejo od drugih ljudi; so pa slučajji, ko je dotičnik zmeraj nekaj posebnega, na primer Mozart.

Govorijo nam pa skoraj zmeraj samo o dečkih; pa je bilo v zgodovini tudi dosti »deklic«, znanih kot čudoviti otroci; proslavljale so se na vseh poljih, kot pesnice, slikarice, glasbenice, v znanstvenem raziskovanju itd. Par pravposebno znamenitih bomo omenili.

Pravi čudež učenosti je bila **Hipatija** (380-415 po Kr. rojstvu), obenem pa izredno lepa in ljubka. Bila je hči izbornega matematikarja Theona in je na veliko veselje očetovo že v najnežnejših letih znala toliko matematike in astronomije, da je opravila marsikakega znamenitega strokovnjaka v zadrego. Kmalu pa se je začela pečati z modroslovjem in je postalo modroslovje pozneje njen glavni predmet. Dvignila se je do takega mojstrstva, da je začela javno predavati o filozofiji. Marsikak poslušalec je zahajal k njenim predavanjem seveda tudi vsled njene čudovite lepote; a za ljubezen ni imela ne časa in ne zanimanja, ostala je hladna in je vse ljubezenske izjave odločno odklanjala. Bila je poganica, in ko so nekoč izbruhnili v Aleksandriji — v Egiptu — nemiri proti poganom, jo je fanktizirana množica kamenala.

Začetkom 15. stoletja je živela princesinja **Cecilija Gonzaga**, ki jo njeni vrstniki opisujejo in slavijo kot čudež učenosti. Latinščino in grščino je znala popolnoma, kar je bila za one čase velika redkost, in je kot deset-

letni otrok pisala svojim učiteljem grška pisma brez napake.

Koncem 15. stoletja živeča Julizana **Peutinger** je kot štiriletno dete imela v Avgsburgu dolg latinski nagovor na cesarja Maksimiljana.

Deželni grof Moric Hessen-Kasselski (1572-1632) je bil sam tako vsestransko in temeljito izobražen, da so mu rekli »Učenjak« sploh. Imel je hčerko **Elizabeto**, ki je kot sedemletni otrok pisala očetu razumna jedrnata pisma; kmalu je vzbudila zanimanje kot pesnica in je že do 16. leta napisala 216 krasnih epigramov, polnih vsebinske vrednosti, in sicer v italijanskem jeziku. Umrla je, ne še stara 30 let.

Žalostno dokazilo, da čudoviti otroci večkrat kmalu umrò, je Magdalena Marjeta **Tausch** (1720-1731), hči mestnega fisika v Ljubeku na Nemškem. Enajst let je bila stara, ko je umrla, pa je že temeljito znala grščino, latinščino in francoščino; zlasti v latinščini je bila taka mojstrica, da je takoj na mestu znala vse po latinsko povedati, kar je brala v kaki nemški knjigi. Pravtako presenetljivo in osupljivo je bilo njeno znanje matematike in geografije. Deset let stara je pred učenjaki v Ljubeku govorila tri četrti ure o krepostih; govor je bil poveličevanje kreposti in prav strokovnjaško sestavljen. Močen je bil njen duh, a telo je bilo slabo. Težka bolezen jo je davila osem mesecev, umrla je z obžalovalnimi besedami da ne more več nadaljevati svojih študij.

Mnogo občudovana deklica, ki je sama veliko pisala in o kateri so tudi drugi dosti pisali, je bila Doroteja **Schloezer** (1770-1825), hči slavnega zgodovinarja in urednika Schloezerja v Goettingenu. V nasprotju z drugimi takimi čudeži je bila vesele narave in je postala dobra žena in mati. Kot otrok je že popolnoma znala nemški, francoski in italijanski jezik ter je brala latinske klasike. Leta 1783, ko je bila torej stara trinajst let, jo omenjajo v časopisu »Frauenzimmer-Magazin« v Strassburgu kot pisateljico »pismo iz Rima«, kamor je bila spremila svojega očeta. Ni bila že stara 15 let, ko se je bila že temeljito naučila grščine in hebrejščine in si je bila osvojila ogromno znanje v matematiki, mineralogiji in drugih naravoslovnih vedah, prav posebno pa še v zgodovini. Sedemnajst let stara je povodom jubileja vseučilišča v Goettingenu po sijajno uspeli skušnji promovirala za doktorja filozofije. Njen oče bi jo bil rad imel za tovarišico na vseučilišču in je v dosego tega namena napisala obširno in temeljito proučeno delo. »Zgodovina novcev, denarja in rudarstva v Ruski državi«; l. 1791 je bilo delo natisnjeno. Gotovo bi bila prišla za profesorico na univerzo, pa se je rajši omožila in ni pisala nobene knjige več.

UPRAVA SLOVENKE

pozivlja vse naročnice »Slovenke« ki so plačale članarino le za prvo polletje naj blagovolé čim preje doposlati še ostalo naročnino L. 5.— da ne nastanejo pri upravi nerednosti.